

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ
ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КӨЛІК – ЭНЕРГЕТИКА ФАКУЛЬТЕТІ

**«КӨЛІК ЖӘНЕ ЭНЕРГЕТИКАНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ:
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ШЕШУ ТӘСІЛДЕРІ» X ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ БАЯНДАМАЛАР
ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
X МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО – ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ: «АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ТРАНСПОРТА И
ЭНЕРГЕТИКИ: ПУТИ ИХ ИННОВАЦИОННОГО РЕШЕНИЯ»**

**PROCEEDINGS OF THE X INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICE
CONFERENCE «ACTUAL PROBLEMS OF TRANSPORT AND ENERGY:
THE WAYS OF ITS INNOVATIVE SOLUTIONS»**

Нұр-Сұлтан, 2022

УДК 656/621.31
ББК 39/31
А43

Редакционная коллегия:

Председатель – Мерзадинова Г.Т., Член Правления – Проректор по науке, коммерциализации и интернационализации ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, д.т.н., профессор; Заместитель председателя – Султанов Т.Т., заместитель декана по научной работе, к.т.н., доцент; Сулейменов Т.Б. – декан транспортно-энергетического факультета ЕНУ им. Л.Н.Гумилева, д.т.н., профессор; Председатель «Әдеп» – Ахмедьянов А.У., к.т.н., доцент; Арпабеков М.И. – заведующий кафедрой «Организация перевозок, движения и эксплуатация транспорта», д.т.н. профессор; Тогизбаева Б.Б. – заведующий кафедрой «Транспорт, транспортная техника и технологии», д.т.н. профессор; Байхожаева Б.У. – заведующий кафедрой «Стандартизация, сертификация и метрология», д.т.н. профессор; Жакишев Б.А.– заведующий кафедрой «Теплоэнергетика», к.т.н., доцент.

А43 Актуальные проблемы транспорта и энергетики: пути их инновационного решения: X Международная научно – практическая конференция, Нур-Султан, 17 марта 2022 /Подгот. Г.Т. Мерзадинова, Т.Б. Сулейменов, Т.Т. Султанов – Нур-Султан, 2022. – 597с.

ISBN 978-601-337-661-5

В сборник включены материалы X Международной научно – практической конференции на тему: «Актуальные проблемы транспорта и энергетики: пути их инновационного решения», проходившей в г. Нур-Султан 17 марта 2022 года.

Тематика статей и докладов участников конференции посвящена актуальным вопросам организации перевозок, движения и эксплуатации транспорта, стандартизации, метрологии и сертификации, транспорту, транспортной техники и технологии, теплоэнергетики и электроэнергетики.

Материалы конференции дают отражение научной деятельности ведущих ученых дальнего, ближнего зарубежья, Республики Казахстан и могут быть полезными для докторантов, магистрантов и студентов.

© ЕНУ имени Л.Н.Гумилева, 2022

certification. The state is actively involved in the formation of a personnel certification system: in 2021, the “E-Certification” system was launched, which will significantly strengthen the formal side of the certification process, will make it possible to effectively monitor certification activities, since the system provides for the mandatory need to fill in all mandatory fields without exception. However, there is a risk of knowingly providing false information, which can be minimized by constant monitoring. Increasing the level of detection of such violations can be facilitated by ensuring the traceability of products within the information system "E-Accreditation" [5].

Despite the international and national standards, as such, there is no personnel certification system, however, there is a need for qualification confirmation, and society, like the business community, cannot ignore this. The main causes of problems in the field of conformity assessment are the obsolescence of legislation and business processes of conformity assessment, low manufacturability of conformity assessment processes, lack of control, alternative regulatory levers. Requirements for personnel are difficult to bring under a single standard, since they are intangible, and they are difficult to evaluate and measure. Nevertheless, the personnel certification system will improve the strategic development of companies, their economic condition and positions in the Kazakhstani and international markets, since the selected top management of the organization will be really experienced and knowledgeable, which means they will be able to make the right decisions for the development of the company.

List of sources used

1. Krylova G.D. Fundamentals of standardization, certification, metrology: a textbook for universities / G. D. Krylova. - 3rd ed., revised. and additional - M.: UNITY-DANA, 2018. - 671 p.
2. Shchur D.L. Professional standards: the past and the future of the national system of competencies // Personnel of the enterprise. - 2013. - No. 3. - 313 p.
3. International experience in product certification: study guide / L.P. Kurakov, I.P. Danilov, G.P. Nekryachenko and others - Cheboksary: Publishing House of the Cheboksary State University, 2019, - 199 p.

ӘОЖ 656.13.

НҰР-СҰЛТАН ҚАЛАСЫНЫҢ №3 АВТОБУС ПАРКІНІҢ ҚОҒАМДЫҚ КӨЛІКТЕРІН ЖӨНДЕУ САПАСЫН БАСҚАРУ

Ахмет Аягөз Әсілханқызы
ayagoz071099@gmail.com

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Стандарттау,сертификаттау және метрология» кафедрасының
магистранты, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Ахмедьянов Абдулла Угубаевич

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Стандарттау,сертификаттау және метрология» кафедрасының
т.ғ.к., доценті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Киргизбаева Камиля Жузбаевна

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Стандарттау,сертификаттау және метрология» кафедрасының
т.ғ.к., доценті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Джумадилова Назым Муратказыевна

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Стандарттау,сертификаттау және метрология» кафедрасының
т.ғ.м., аға оқытушы Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Тасымалдау және қоғамдық көліктерге техникалық қызмет көрсету және жөндеу қызметтері саласындағы бәсекелестіктің қазіргі өсуі қоғамдық көлік ұйымдарында жүргізілетін барлық процестердің сапасын үздіксіз жақсартуды талап етеді. Бұл келесі себептерге байланысты. Біріншіден, сенімділік, тиімділік, экологиялық тазалық және т.б. сияқты қоғамдық

көліктердің қасиеттері мен сипаттамаларына қойылатын талаптар күшейтілді. Екіншіден, автомобильді тасымалдау, қоғамдық көлік құралдарына техникалық қызмет көрсету және жөндеу қызметтерін көрсету әрбір орындаушы жалпы процестің өз бөлігін орындаған кезде еңбекті бөлу және кооперациялау шеңберінде жүзеге асырылады. Ал көрсетілетін қызметтің сапасы әрбір жұмысшының, инженер-техникалық қызметкердің және басшының жауапкершілігі мен саналылық дәрежесіне, олардың жұмысының қызмет көрсетуді реттейтін стандарттар мен техникалық шарттарға сәйкестігіне байланысты болады. Сонымен қатар, кейбір қызметтердің сапасы (мысалы, автомобильдерге техникалық қызмет көрсету және жөндеу) қолданылатын материалдардың, шикізаттың, қосалқы бөлшектер мен жинақтардың сапасына тікелей байланысты болады. Сондықтан сапаны арттыру міндеті күрделі және Қазақстан Республикасы экономикасының көптеген салаларына әсер етеді. Үшіншіден, қызмет көрсету нарығының толығына байланысты оларды жоғары сапамен қамтамасыз етуге кепілдік берілген операторға артықшылық беріледі.

Бүгінгі таңда Нұр-Сұлтан қала тұрғындарын қоғамдық көлікпен қамтамасыз ету мақсатында бірқатар автобус парктері жұмыс істейді. Соның ішінде, Нұр-сұлтан қаласының №3 автобус паркі қазіргі күні бизнеске қызмет көрсетеді. Негізгі жұмыс бағыты – жолаушылар авто және электр көлігі кәсіпорны.

Нұр-Сұлтан қаласының №3 автобус паркі қоғамдық көліктерін жөндеу сапасын басқаруда жеке сапа көрсеткіштері мен күрделі сапа көрсеткіштеріне көңіл бөледі. Қоғамдық көліктердің сипаттамасының жеке көрсеткіштері: көлік құралының істен шығу уақыты; техникалық қызмет көрсету мен жөндеудің белгілі бір түрі бойынша жұмыстарды орындаудың күрделілігі; желілік отын шығыны және т.б. Күрделі сапа көрсеткіштері болып автомобильдің сенімділігі, оның өнімділігі, тиімділігі қасиеттері табылады.

№3 автобус паркі техникалық бақылаудың негізгі міндеттері:

- техникалық қызмет көрсету және жөндеу жұмыстарының барлық түрлерінің сапасын бақылау;
- сапқа шығару және қоғамдық көліктерді саптан қайтару кезіндегі техникалық жағдайын бақылау;
- ұйымға кіретін жөнделген көлік құралдарын, олардың тораптарын, жүйелерін, жаңа бөлшектері мен материалдарын техникалық бақылау;
- қоғамдық көліктердің технологиялық жабдықтарының жай-күйін бақылау;
- техникалық қызмет көрсету шарттарын сақтауды бақылау;
- көлік құралдарының және олардың негізгі агрегаттарының жүрістерін есепке алу;
- есептен шығаруға жататын көлік құралдарының техникалық жағдайын бақылау.

Техникалық бақылау бөлімі көрсетілген міндеттерге сәйкес сапаны қамтамасыз ету, бақылау және сапаны ынталандыру жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыруға байланысты бірқатар функцияларды орындауға шақырылған.

№3 автобус паркі сапаны қамтамасыз ету іс-шараларына жатады:

- сапа деңгейін жоспарлау, сапаны бақылауды жоспарлау және қолданылатын техникалық бақылау;
- сапалы ақпаратты жинау және талдау, сапаны қамтамасыз ету шығындарын есептеу;
- ұсынылатын қызметтердің сапасын басқару;
- сапаны бақылау әдістерін әзірлеу;
- өнім немесе қызмет сапасын басқару үшін қажетті ұйымдық сапа стандарттарын әзірлеу.

Көлік қызметі сапасының көрсеткіштері сапаны сипаттайтын қасиеттердің көріну деңгейінің объективті өлшемдері болып табылады. Нормалармен немесе стандарттармен салыстыра отырып, нақты деңгейдің нормаланған мәнге сәйкестігі немесе сәйкес келмеуі туралы қорытынды жасауға болады. Қалалық қоғамдық көлікке қатысты оларды төрт негізгі топқа бөлуге болады:

- қалаларда қоғамдық көлікті пайдаланудың болуы;
- жүйенің өнімділігі;
- қорғалатын аумақты пайдалану сенімділігі, оның ішінде сапар қауіпсіздігі;
- қоғамдық көлік қызметтерін пайдаланудың қарапайымдылығы, оның ішінде көлікті жылжыту және күту, сондай-ақ отырғызу және түсу кезіндегі жайлылық деңгейі.

Мемлекет тарапынан көлік паркінің техникалық жағдайына үлкен көңіл бөлінеді. 26.03.15 дейін қолданыста болған Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 17 мамырдағы № 523 «Автокөлік құралдарын міндетті техникалық байқаудан өткізуді ұйымдастыру және өткізу қағидаларын бекіту туралы» қаулысына енгізілген өзгертуге сәйкес 8-ден астам орындық автобустарды міндетті техникалық байқаудан өту жиілігі (жүргізушінің орнынан басқа) – жарты жылда бір рет белгіленді.

№3 автобус паркінің қоғамдық көліктерін жөндеу сапасын арттыру шаралары негізгі екі бағытта жүргізіледі: ұйымдастырушылық және технологиялық.

Ұйымдастыру шараларына мыналар жатады: статистикалық әдісті пайдалана отырып, жөндеу сапасын басқару жүйесін әзірлеу және енгізу; біріктірілген желілік кестелерді әзірлеу және арнайы жүйелерді енгізу; ақпарат жинау және т.б. техникалық жағдайының ақпараттық банктерін құру; бақылауға жататын бөлшектер мен тораптардың тізбесін әзірлеу және оларға бақылау түрлерін анықтау; агрегаттық-түйінді және желілік жөндеу әдістерін енгізу; орындаушылардың жүйелі кәсіби дамуы.

№3 автобус паркі сапаны техникалық бақылау жөндеу өндіріс процесінің құрамдас бөлігі ретінде екі негізгі мақсатты көздейді: ақауларды дер кезінде анықтау, ақаулы бөлшектерді жою және ақаулардың пайда болуына ықпал ететін себептердің алдын алу.

№3 автобус паркінде техникалық бақылауды ұйымдастыру келесі принциптерге негізделеді: үздіксіздік, жеткілікті дәлдік пен объективтілік, объектілерді толық қамту, жөндеу процесінде бақылау нүктелерін ұтымды орналастыру, өнім сапасы үшін жетекшілердің жауапкершілігі.

№3 автобус паркінде технологиялық тәртіптің сақталуын, тұрақты және аса көлемді жұмыстардың толық тізбесінің орындалуын инспекциялық бақылауды тораптарды қабылдау бойынша машинистер, бригадирлер және технологтар жүзеге асырады. Техникалық бақылау бөлімі келесі қызметтерді жүзеге асырады: жөнделген тораптар мен тораптардың жөндеу ережелері мен нұсқаулықтарының талаптарына сәйкестігіне сапасын бақылау; ақаулардың пайда болу себептерін зерделеуге және зауытқа берілген шағымдарда қамтылған өнім ақауларына талдау жасауға қатысу; өнім сапасын жақсарту және ақаулардың алдын алу жөніндегі іс-шараларды әзірлеуге және жүзеге асыруға қатысу; бақылау-өлшеу құралдарының жай-күйін және метрологияның жаңа жетістіктерін пайдалануды бақылау. Кіріс бақылауды жеткізуші кәсіпорындардан түсетін материалдардың, жартылай фабрикаттардың және дайын өнімнің сапасын бақылауды көздейді.

Сонымен, жөндеу сапасы – еңбек және материалдық ресурстарды қалыпты тұтыну кезінде техникалық құжаттаманың талаптарына сәйкес пайдалану кезінде көліктің жоғалған өнімділігін қалпына келтіру дәрежесі. Жөндеу сапасын қалыптастыру ықтималды процесс болып табылады, ол көптеген факторларға байланысты: жұмыс режиміне, күрделі және мамандандырылған бригадалардың слесарларының жұмысының сапасына, технологиялық қалпына келтіру процестерінің тұрақтылығы мен дәлдігіне және т.б. Нұр-Сұлтан қаласының №3 автобус паркі қоғамдық көліктерін жөндеу сапасын басқаруда жүйелі түрде қажетті іс-шараларды жүзеге асырады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Отчёт по выполнению проекта «Разработка комплексных мер развития пассажирских автобусных (городских, пригородных, междугородних, межобластных, межрайонных и международных) перевозок и методических рекомендаций для перевозчиков и представителей местных исполнительных органов по организации пассажирских автобусных

- перевозок». 2019. Электронды ресурс:
<http://www.kazlogistics.kz/upload/iblock/b78/b781b7155dd56cfa58062e5f98cc13df.pdf>
2. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің «Автомобиль көлігімен жолаушылар мен багажды тасымалдау қағидаларын бекіту туралы» м.а. 2015 жылғы 26 наурыздағы № 349 бұйрығы. Электронды ресурс:
<http://www.kazlogistics.kz/upload/iblock/b78/b781b7155dd56cfa58062e5f98cc13df.pdf>
<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1500011550>
3. Автобусные парки в Нур-Султане. Электронды ресурс:
<https://astana.spravker.ru/avtobusnyie-parki/>

УДК 006.065.2

ОСНОВНЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ВНЕДРЕНИЯ ТРЕБОВАНИЙ МЕЖДУНАРОДНОГО СТАНДАРТА ISO 37001:2016 НА ПРЕДПРИЯТИЯХ РК

Баймурзина Сабина Наймановна

baymurzina-99@mail.ru

магистрант кафедры «Стандартизация, сертификация и метрология»
транспортно-энергетического факультета

Ахмедьянов Абдулла Угубаевич, Киргизбаева Камиля Жужбаевна
доценты, к.т.н. кафедры «Стандартизация, сертификация и метрология»

транспортно-энергетического факультета

Джаксымбетова Макпал Адликановна
старший преподаватель кафедры «Стандартизация, сертификация и метрология»
транспортно-энергетического факультета

Серьезной проблемой нашего времени является коррупция. В настоящий момент во всем мире растет озабоченность по поводу коррупции так как достигнут консенсус в отношении того, что коррупция носит универсальный характер. Она существует во всех странах, как развитых, так и развивающихся, в государственном и частном секторах, в некоммерческих организациях. Поэтому реализация мер по снижению и искоренению коррупции является приоритетным направлением.

Конвенция ООН 2003 г. трактует коррупцию как подкуп национальных и иностранных публичных должностных лиц, либо должностных лиц публичных международных организаций; хищение, неправомерное присвоение или иное нецелевое использование имущества публичным должностным лицом; злоупотребление служебным положением либо влиянием в корыстных целях; незаконное обогащение публичного должностного лица; подкуп или хищение в частном секторе; отмывание доходов от преступлений и, наконец, воспрепятствование осуществлению правосудия.[1]

Организации во всем мире сталкиваются с одним и тем же риском, независимо от того, прямо или косвенно они связаны с такого рода преступлениями. Однако недостаточно просто иметь хорошие нормативные акты, законы и судебное преследование. Эффективное управление в организациях считается инструментом для предотвращения взяточничества.

Профилактика взяточничества должна рассматриваться так же, как и управление качеством и безопасностью. Значительное число международных организаций отреагировало на изменение правовой и этической среды, внедрив системы управления борьбой со взяточничеством в своих организациях. Необходимо организациям принимать меры для обеспечения того, чтобы их партнеры, агенты, консультанты, субподрядчики и поставщики принимали программы борьбы со взяточничеством.